

PAL DE PALLER

1A – LA CONSTITUCIÓ DE L'ESTAT LIBERAL

- Carles IV absolutista – declara guerra a França – Guerra Gran
- Godoy + Napoleó – tractat de Fontainebleau (1808)
- Napoleó intencions de conquerir Espanya
- Godoy es odia – Motí d'Aranjuez
- Pare i fill es disputen el tro – Napoleó – Josep I (Baiona)
- 1808 – 1814 – Guerra del francès – afrancesats i resistents
- 1812 – Constitució 1812 (Corts de Cadis)
- Tractat de Valençay – regna Ferran VII
 - ◆ 1a etapa (1814 – 1820) – absolutista
 - ◇ abolició constitució
 - ◇ pronunciaments liberals
 - ◆ 2a etapa (1820 – 1823) – liberal
 - ◇ retorn a la constitució
 - ◇ petites desamortitzacions / millora de l'economia
 - ◇ partides reialistes – Santa Aliança
 - ◆ 3a etapa (1823 – 1833) – absolutista
 - ◇ ajuda dels burgesos per millorar l'economia
 - ◇ ultrareialistes descontents – carlisme
- Problema successori – abolició de la llei sàlica – Isabel II (Ma Cristina)
 - ◆ carlins – absolutistes (1a guerra carlina)
 - ◆ isabelins – liberals
- Regència de Ma Cristina (1833 – 1840)
 - ◆ aliança amb els liberals moderats
 - ◆ de la Rosa – mesures favorables als rics, conservador
 - ◆ Mendizábal – progressista – constitució (1837)
 - ◆ Desamortització de Mendizábal
- Regència Espartero (1840 – 1843)
 - ◆ Dictatorial
 - ◆ Mesures contra moderats
 - ◆ Mercaderies lliurecanvisme
 - ◆ No suport – descontent
- Dècada moderada (1844 – 1854)
 - ◆ Narváez / nova constitució (1845)
 - ◆ Majoria d'edat Isabel II
 - ◆ Acostament a l'Església
 - ◆ Guàrdia Civil / reforma tributaria de Mon
 - ◆ Corrupció favorable als rics
 - ◆ Vicalvarada – aixecaments liberals
 - ◆ Unió Liberal – força Isabel II admetre reformes democràtiques
- Bienni Progressista (1854 – 1856)
 - ◆ Expulsió jesuïtes / no processons
 - ◆ Desamortització Madoz
 - ◆ Llei ferrocarril
 - ◆ Reacció moderats
- Segona dècada conservadora (1856 – 1868)
 - ◆ Narváez – O'Donnell

- ◆ Tres sectors socials (terratinents, militars, Església)
- ◆ Paralització desamortitzacions / corrupció política – volen prestigi
- crisi financera – fam cotó – males collites
- oposició (progressistes + demòcrates) – pacte d'Ostende
- insurrecció contra Isabel II – república o monarquia parlamentària
- 1868 – La Gloriosa – cop d'Estat

1C – EL SEXENNI REVOLUCIONARI

- Serrano + Prim – Constitució (1869)
 - ◆ Sufragi universal
 - ◆ Llibertat d'expressió
 - ◆ Mantenir monarquia
 - ◆ Congrés i Senat
- Amadeu I (1870 – 1873)
 - ◆ Liberal progressista
 - ◆ Oposició moderats, carlins i moderats
 - ◆ Suport pacte d'Ostende (Prim assassinat)
 - ◆ 2a guerra carlina
 - ◆ rei abdica
- 1a República
 - ◆ 1. Figueras – unitari
 - ◆ 2. Pi i Margall – federal (apareix cantonalisme)
 - ◆ 3. Salmerón – unitari
 - ◇ 3a guerra carlina
 - ◆ 4. Castelar – unitari
 - ◇ suspendre Corts
 - ◇ força exèrcit
 - ◆ cop d'estat de Pavia – fi de la República
 - ◆ Serrano governa fins a la Restauració

1B – LES GUERRES CARLINES

Introducció

- Enfrontament liberals moderats contra absolutistes
- Suports carlisme
 - ◆ Qüestió foral – furs catalans i bascos
 - ◆ Qüestió socioeconòmica: pagesos perjudicats per les reformes liberals
 - ◆ Qüestió ideològica: Església i creients contra els governants liberals, per les desamortitzacions i la pèrdua de poder

1a guerra carlina (1833 – 1840) – regència Ma Cristina

- destructiva i violenta
- voluntaris realistes contra l'exèrcit fidel al govern
- 1834: s'estén la revolta al País Basc
- no s'aconseguien més suports
- no hi havia operacions clares
 - ◆ 1835: a Catalunya control de l'interior, el litoral era liberal
 - ◆ 1837: Victòries d'Espartero, Conveni de Vergara respecte furs basco-navarrencs
 - ◆ 1840: acaba la guerra amb Cabrera

2a guerra carlina (1846 – 1849) – 1a dècada moderada

- tam´be anomenada Guerra dels Matiners
- només es dona a Catalunya
- Causes
 - ◆ Reforma tributària de Mon (malestar en la població)
 - ◆ Restabliment de les quintes
 - ◆ Crisi econòmica per l'augment del preu del blat
- Cabrera tirà endavant amb els revoltats quan semblaven derrotats
- Republicans, progressistes i carlins contra moderats
- Van guanyar els moderats
- Els catalans demanen l'establiment d'un govern català

3a guerra carlina (1872 – 1876) – Sexenni Revolucionari

- Desgavell polític a Espanya
- Se centra al País Basc, Navarra, Catalunya, Aragó i nord del país Valencià.
- Els carlins eren una bona opció. Es van insurreccionar, però van ser derrotats per l'exèrcit governamental
- Durant la 1a República
 - ◆ Reforça els carlins
 - ◆ A Catalunya es va assolir alguns èxits importants
- Durant la Monarquia
 - ◆ El carlisme es va afeblir
 - ◆ Fi del carlisme (amnistia d'Alfons XII a Cabrera, l'acceptà)
- Finalment van ser derrotats al País Basc i Navarra (1876)

DE L'ANTIC RÈGIM A L'ESTAT LIBERAL

A Espanya regnava **Carles IV** (1788–1808) és veié trasbalsat per la **revolució francesa** (1789). L'execució del rei francès va ser un detonant perquè Carles VI declarés la guerra a França. El conflicte anomenat **Guerra Gran** (1793–1795) es va localitzar sobretot en territori català. El primer ministre del monarca espanyol era Godoy, que va enviar les tropes a França i que van ser vençudes al 1795. Les negociacions van dur la **pau de Basilea** on s'acceptava la subordinació d'Espanya a França. La Guerra Gran va deixar a Catalunya amb greus pèrdues materials i va evidenciar la crisi de la monarquia absoluta.

El **tractat de Fontainebleau** signat el 1807 per Godoy i Napoleó (en benefici francès) tenia l'objectiu de repartir-se Portugal, de fet, Napoleó també volia ocupar tota la península i col·locar-hi un regne titella pel seu germà Josep Bonaparte. Les intencions de Napoleó es van veure evidents i Godoy va convèncer a la família reial que fugís.

El pla de Godoy va ser considerat ofensiu per la Cort, que al març del 1808 va provocar el **motí a Aranjuez** (aixecament instigat pel príncep Ferran VII, que el març de 1808 va aconseguir el tron). El motí d'Aranjuez mostrava la debilitat de la monarquia, pare i fill es disputaven el poder.

Vist el panorama, Napoleó va accelerar els plans. Convocà a Carles IV i Ferran VII a Baiona i els obligà a abdicar a favor de **Josep Bonaparte**. Els col·laboradors de Josep rebien el nom d'afrancesats. El 2 de maig 1808 i va haver el aixecament a Madrid en contra França i no acceptaven el nou rei Josep.

Paral·lelament una part de l'exèrcit es reorganitzava per enfrontar-se als francesos. S'iniciava la **Guerra del Francès** (fi 1814). Un factor d'ostigació dels exèrcits napoleònics van ser el poble, presentats en setges i guerrilles. La intervenció d'Anglaterra (país enemic de França) va ser molt important per derrotar l'exèrcit

napoleònic a Espanya.

La Junta Suprema Central del Regne va assumir la regència fins que tornés Ferran VII, al qui consideraven rei legítim. És van construir 2 bàndols: els afrancesats i els resistents (absolutistes i liberals).

El 19 de març de 1812 és va proclamar la primera **constitució** espanyola (feta per les **corts de Cadis**), que incloïa la declaració dels drets humans, el reconeixement de les llibertats polítiques, divisió de poders, catolicisme religió oficial, dissol règim senyorial, llibertat d'indústria, abolició tortura, supressió de la inquisició, sobirania nacional...

La signatura per part de Napoleó i Ferran VII (finals 1813) del tractat de **Valençay** significava la retirada dels francesos de la península i l'acceptació del retorn del rei Ferran VII com a monarca legítim.

La qüestió succeòria

Les dificultats del rei per tenir descendència obriren un complicat problema. Ferran VII no tenia descendència, i això obria la porta a Carles M. Isidre per a fer-se amb el tro.

Segons la llei espanyola, les dones no podien accedir al tron, per aquesta raó al març de 1830, el rei ordenà la publicació de la Pragmàtica Sanció, disposició que anul·lava la Llei sàlica imposada per Felip V, segons la qual les dones no podien regnar a Espanya. Al mes d'octubre del mateix any, naixia Isabel, filla i hereva de Ferran VII, i Carles era exclòs dels seus drets a la corona.

Dos anys després, al setembre de 1832, quan el rei ja estava malalt de gravetat, Maria Cristina afavorí una obertura del règim per aconseguir el suport dels liberals, per tal d'assegurar la corona a la seva filla. Al setembre de 1833 Ferran mort i el país queda dividit en dos bàndols: els carlins i els isabelins. La divisió no es tractava d'una simple qüestió dinàstica ja que els primers defensaven l'absolutisme i els segons el liberalisme.

EL RÈGIM LIBERAL: PROGRESSISTES I MODERATS (1833-1868)

Els liberals al poder: les dues regències (1833-1843)

Primera regència (Maria Cristina)

Del 1833 al 1840 es van demolar els pilars on s'assentava la societat de l'Antic Règim i es van establir les bases del nou Estat liberal.

El gener de 1834 la reina regent Maria Cristina va nomenar com a primer ministre el liberal moderat Martínez de la Rosa, que elaborà l'Estatut Reial (de caràcter conservador), deixava atribucions a la Corona, sufragi censatari molt restringit. Més que una Constitució, era una concessió de la monarquia (Carta atorgada).

El 1835 hi va haver moltes revoltes populars que exigien canvis profunds. Aquest clima de revolució motivà la reina regent a cridar a Mendizábal (liberal progressista). Després d'una temporada amb Istúriz al govern (moderat), va tornar Mendizábal, després de l'aixecament de La Granja.

Mendizábal va restablir la Constitució de 1812 i en va fer una de nova, la de 1837 (més moderada): declarava sobirania nacional, sufragi censatari, el rei podia abolir les lleis aprovades per les Corts, es mantenia a l'Església catòlica. Destaquen la llibertat d'expressió i d'impremta.

Mendizábal impulsà les lleis de caire econòmic i social, com la llibertat d'indústria, l'abolició de delmes, supressió de duanes interiors, desvinculació i amortització (veure definicions fotocòpia Bloc 1a 7).

Mendizábal es proposava uns objectius: disminuir el deute públic, aconseguir diners per armar un exèrcit per lluitar contra els carlistes, aconseguir el suport del poble al règim liberal i a la monarquia d'Isabel II, abolir els privilegis de la mesta i suprimir les senyories jurisdiccionals.

Segona regència (Espartero)

El 1840 Maria Cristina va abdicar i les Corts van elegir el general Espartero (progressista que governa de manera dictatorial). La seva política era lliurecanvista, que va descontentar els industrials catalans. A més, el País Basc es va enfrontar a ell per la decisió del govern d'eliminar els furs (definició pàg 109 llibre).

El 1843 es va iniciar una revolta militar, amb Narváez al capdavant, que va fer caure el govern. Espartero va fugir a Londres.

La dècada moderada (1844–1854)

El general Narváez posa fi a la regència d'Espartero mitjançant un pronunciament militar.

El regnat d'Isabel II (1843) es caracteritzà pel predomini polític dels liberals moderats, que consolidaren un estat liberal fet a la seva mida, amb un sufragi molt restringit que feia impossible l'accés al poder per via legal dels progressistes.

El 1844 Narváez, líder del Partit Moderat, forma govern, i fan la seva tasca amb mà dura. El Partit Moderat deroga la Constitució de 1837 i redacta la del 1845. En aquesta Constitució el rei pot nomenar i cessar ministres, dissoldre les Corts, concedeix menys llibertats, s'atorguen més poders a la Corona i al govern, i menys al Parlament, fa el sistema bicameral (Senat + Congrés) i es manté el sufragi censatari.

Aquest règim fa una política d'acostament a l'Església, i el 1851 fan un conveni de col·laboració amb el Vaticà. Al 1844 es crea la Guàrdia Civil, es reconeix el retorn dels béns amortitzats que no havien estat venuts i es finança a l'Església.

Els governs de la Dècada Moderada afavorien els negocis financers de les persones relacionades del poder, com la mare de la reina. Van fer concessions per a la construcció d'obres públiques, per a la provisió de material de l'Exèrcit... negocis que controlaven Narváez i alguns dels seus ministres.

L'ambient de corrupció i l'autoritarisme dels governs va fer que el 1854 les classes populars donessin suport a un aixecament liberal de caràcter progressista.

LES RESTAURACIONS ABSOLUTISTES I EL TRIENNI LIBERAL (1814–1833)

El restabliment de l'absolutisme (1814–1820)

Als voltants de 1814 l'imperi Napoleònic va ser derrotat. Al març de 1814 Ferran VII va tornar a Espanya. El seu retorn era molt esperat, cosa que va fer que rebés el sobrenom del desitjat. Quan va entrar a València, un grup de diputats absolutistes (seixanta nou), van fer públic el Manifest dels Perses, on es criticava l'obra de les Corts de Cadis i es demanava el restabliment de l'Antic Règim. Aquest manifest, junt amb la posició ultraconservadora d'una part de l'exèrcit, de la noblesa, de l'Església i l'entusiasme popular, van reafirmar al rei en les seves intencions i va decidir no jurar la Constitució i restablir l'absolutisme.

El dia 4 de maig de 1812 va anul·lar la Constitució de 1812 i tota l'obra de les Corts. D'aquesta manera va recuperar una plena sobirania i va començar un període de sis anys de retorn a l'absolutisme (1814–1820), que es va caracteritzar per una dura repressió contra els liberals i afrancesats (que es van haver d'exiliar) i pels diferents intents de cops militars, realitzats per la part de l'exèrcit amb idees liberals, (pronunciamientos) per

restablir la Constitució que van fracassar.

La guerra va empobrir el país, i els moviments independentistes a les colònies espanyoles a Amèrica van potenciar aquest problema. El comerç amb Amèrica va quedar interromput. L'única manera d'evitar la fallida era que els grups privilegiats paguessin impostos d'acord amb la seva riquesa, però aquests no estaven disposats a prescindir dels seus privilegis. La solució tampoc era ben vista per la monarquia ja que necessitava el suport dels privilegiats per mantenir el seu poder absolut.

Els grups liberals protagonitzaren diversos pronunciamientos contra el poder absolutista per obligar al rei a restablir la constitució de 1812.

El Trienni Liberal (1820–1823)

Al gener de 1820 va tenir lloc un pronunciament que va propiciar un període de vigència de la Constitució. Aquest període es coneix amb el nom de Trienni Liberal.

El coronel Riego es va pronunciar a favor de la Constitució a Andalusia i aconseguí el suport de la burgesia comercial i de les classes mitjanes gaditanes. En les setmanes següents esclataren altres pronunciamientos en diverses ciutats espanyoles, que van tenir el suport de la burgesia i d'amplis sectors populars, i el rei es veié obligat a restablir la Constitució de 1812.

Els governs liberals van restablir tota legislació de desmantellament de l'absolutisme que s'havia aprovat a les Corts de Cadis i es decretaren diferents mesures per a superar la crisi econòmica. L'eliminació de les duanes interiors, la llibertat d'indústria i una reforma tributaria van ser algunes de les mesures preses, però una de les més importants va afectar l'Església. Es van suprimir diversos monestirs i convents i els seus bens es van desamortitzar (veure causes i conseqüències fotocopia bloc 1A 8). Amb aquesta mesura els liberals aconseguien reduir el poder de l'Església i podien eliminar el fort endeutament de la hisenda pública. A més, augmentaven els suports al regim liberal, ja que la sort dels qui adquirien les terres quedava lligada al triomf liberal. Durant aquesta època també es va instaurar la Milícia Nacional, un cos armat de voluntaris al qual pertanyien membres de les classes mitjanes amb l'objectiu de garantir l'ordre i consolidar les conquestes de la revolució Liberal.

Les coses van començar a canviar a partir de 1822; tal com s'anaven radicalitzant els governs liberals, anaven prenent força els contraris al liberalisme, organitzats en partides reialistes (grups que volien el restabliment de l'Antic Règim), que tenien el suport dels grups privilegiats, el rei, i de molts pagesos descontents pels nous impostos.

Tot i això el cop decisiu contra els liberals va venir de l'exterior. Des del 1815, Europa estava dominada per les potències que havien derrotat napoleó, les quals s'havien reunit en el Congrés de Viena i havien imposat la Restauració, un intent de tornada a l'Antic Règim. Les potències absolutistes (Rússia, Prússia, Àustria i França) havien signat la Santa Aliança, on es comprometien a intervenir en qualsevol país on triomfessin les idees liberals. D'aquesta manera l'octubre de 1822 aquestes potències van decidir en el Congrés de Verona que França s'encarregués de restablir l'absolutisme a Espanya. L'exèrcit francès va rebre el nom de els Cent Mil Fills de Sant Lluís.

La dècada ominosa(1823–1833)

El restabliment de l'absolutisme comportà una repressió molt dura contra els liberals. Tota la legislació del Trienni va ser anul·lada i l'Església va recuperar els seus bens, però la Inquisició no fou restaurada.

La desastrosa situació econòmica del país obligà al rei a recolzar-se en els reialistes moderats i aplicar algunes mesures econòmiques favorables a la burgesia que li permetessin suport financer. Aquesta actitud va

provocar el descontent dels sectors més ultrareialistes (els apostòlics), que volien una acció més contundent contra els liberals. Al novembre de 1826 es féu públic el Manifest de la Federació dels Reialistes Purs, que desqualificava Ferran VII com a rei i proposava a rei el seu germà, l'ultrareialista Carles Maria Isidre. Aquest descontent contra el rei provocà a Catalunya la insurrecció dels malcontents o agraviats (1827), nom que rebien els pagesos ultrareialistes de Catalunya que havien format part en les partides reialistes de 1822, descontents amb la política de Ferran VI que la consideraven poc rigorosa, i que rebien el suport del clergat rural. Per parar la revolta, el rei envià a Catalunya com a capità general el compte d'Espanya, que es va caracteritzà per la seva crueltat contra els insurrectes, però també contra qualsevol simpatitzant dels liberals.

CATALUNYA I LA REVOLUCIÓ LIBERAL

A Catalunya, bona part dels problemes, van venir per un carlisme endèmic, la incapacitat de la burgesia per tenir una opció política pròpia i per la formació d'un moviment popular obrer.

Catalunya i la guerra del Francès (1808–1814)

Encara no s'havia esvaït el mal record de la Guerra Gran a Catalunya, que les tropes franceses van tornar a ocupar el territori català. Els afrancesats eren pocs, i el període d'ocupació francesa es va caracteritzar per una resistència militar i civil contra França.

El moviment popular s'enfrontà a les tropes franceses i a les autoritats municipals conformistes per posar fi al govern dels rics

La resistència s'anà organitzant en la Junta Superior de Catalunya que és va declarar fidel a Ferran VII, fins i tot va organitzar una Administració que recaptava impostos i encunyava moneda.

Entre alguns sectors va començar a prendre força la idea de rebuig a la invasió de França i va dotar-se un règim liberal. L'Església, les classes més baixes i alguns aristòcrates consideraven que la lluita contra els francesos havia de defensar la tradició i el retorn a l'absolutisme.

La guerra del Francès també va despertar sentiments patriòtics.

Absolutisme i revolució (1814–1833)

Ferran VII retornà, va derogar la Constitució de 1812 i va retornar al absolutisme.

L'adveniment del Trienni Liberal va ser acollit per la major part de la població. Només algunes institucions com la universitat catalana de Cervera i la majoria de bisbats van recolzar l'absolutisme, encara que els bisbes van admetre l'abolició de la Inquisició.

Els liberals catalans es van dividir en anticlericals i moderats (sector minoritari que donaven suport a les noves idees)

La milícia Nacional va ocupar la Universitat de Cervera. El govern constitucional va ordenar tancar convents i retornar a la vida laica i iniciar una desamortització, per reduir i afeblir l'Església.

Amb la restauració absolutista es va executar i reprimir molta gent que defensaven idees liberals.

Carlins i bullanguers

Les bullangues són revoltes populars que es realitzaven des de les ciutats. Una de les bullangues més importants va ser liderada per uns grups republicans i pel regent Espartero amb una dura repressió.

L'anomenada Jamància es caracteritzà per l'aixecament en armes de grups populars contra el govern. La

burguesia catalana va donar suport al general Prim.

El Sexenni Revolucionari i el federalisme republicà (1868–1874)

Durant la revolució de 1868 es van crear Junes Revolucionaries que volien un sufragi universal, abolició de la pena de mort, la supressió del reclutament per quintes i la rebaixa dels aranzels i dels impostos.